

Ár 2012, þriðjudaginn 26. júní, var fundur í kjararáði að Hverfisgötu 6a í Reykjavík haldinn af Svanhildi Kaaber, Jónasi Þór Guðmundssyni og Kolbeini H. Stefánssyni.

Fyrir var tekið:

Að ákveða laun og starfskjör forstjóra Áfengis- og tóbaksverslunar ríkisins, ÁTVR

I.

Samkvæmt 1. mgr. 1. gr. laga nr. 47/2006 um kjararáð, sbr. 1. gr. laga nr. 168/2007 um breyting á þeim lögum, er verkefni ráðsins meðal annars að ákveða laun forstöðumanna ríkisstofnana. Forstjóri Áfengis- og tóbaksverslunar ríkisins, ÁTVR er á lista fjármálaráðherra yfir forstöðumenn samkvæmt 2. mgr. 22. gr. laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins nr. 70/1996 með síðari breytingum, sbr. 13. tölulið 1. mgr. 22. gr. sömu laga.

II.

Kjararáð sendi forstjóra ÁTVR bréf dagsett 6. mars 2012 þar sem honum var tilkynnt að kjararáð hefði ákveðið að taka launakjör forstjóra ÁTVR til skoðunar með vísan til nýrra laga um verslun með áfengi og tóbak nr. 86/2011. Var í bréfinu óskað eftir upplýsingum um þær breytingar sem ný löggjöf kynni að hafa haft í för með sér fyrir starfsemi ÁTVR og starf forstjóra. Jafnframt var forstjóranum gefinn kostur á að koma á framfæri sjónarmiðum sínum, sbr. 13. gr. stjórnisýslulaga nr. 37/1993.

Með bréfi dagsettu 6. mars 2012 var fjármálaráðuneyti gefinn kostur á að leggja fram greinargerð vegna málsins, sbr. 6. gr. laga um kjararáð. Jafnframt var óskað eftir upplýsingum um þær breytingar sem ný löggjöf kynni að hafa haft í för með sér fyrir starfsemi ÁTVR og starf forstjóra stofnunarinnar.

Forstjóri ÁTVR sendi kjararáði bréf dagsett 20. mars 2012. Í bréfinu krefst forstjórinn þess að kjararáð ákveði honum 65-80 yfirvinnustundir á mánuði og ákvörðunin gildi frá 23. febrúar 2009 þegar launalækkun samkvæmt lögum nr. 148/2008 tók gildi. Til vara óskar hann eftir að miðað verði við gildistöku laga nr. 86/2011 um verslun með áfengi og tóbak. Í bréfinu segir að fyrirtækið velti um 24 milljörðum króna, skili um 500 milljóna króna hagnaði, reki 50 vínbúðir og greiði nær 800 manns laun. Fyrirtækið sé því afar stórt á íslenskan mælikvarða í öllu almennu tilliti, en auk þess fari það með stjórnisýsluvald að því er varði meðferð og handhöfn einkasöluleyfa. Þegar horft sé til einingafjölda þeirra framkvæmdastjóra sem færðust undir ákvörðunarvald kjararáðs með lögum nr. 87/2009 verði ekki séð að kjararáð hafi gætt innbyrðis samræmis, en fjöldi eininga fyrrgreindra framkvæmdastjóra sé á bilinu 50-80 á mánuði. Einnig megi minna á að kjararáði beri í ákvörðunum sínum að líta til launakjara sambærilegra starfa á almennum markaði.

Forstjórinn gerir í bréfinu grein fyrir helstu nýmælum laga nr. 86/2011 um verslun með áfengi og tóbak sem gildi tóku í júní 2011. Megi þar fyrst nefna að stjórn hafi verið aflögð með lögnum. Þá hafi nú verið lögfest markmið um samfélagslega ábyrgð sem ekki hafi áður verið í lögum með sambærilegum hætti. Gerðar séu kröfur um vöruval, umbúðir og fleira. Þá hafi sérstök áfengisstefna verið birt í athugasemdum við frumvarpið sem varð að lögum nr. 86/2011 og sé fyrirtækinu ætlað að framfylgja þeirri stefnumörkun eftir því sem við eigi. Samkvæmt lögnum sé ÁTVR gert að starfa samkvæmt áfengisstefnunni með samfélagslega ábyrgð að leiðarljósi. Þessar kröfur leggi miklu ríkari skyldur á forstjóra en áður. Vöruvalsreglur ÁTVR séu nú í sérstakri reglugerð, en ákvarðanir sem lúti að vöruvali og handhöfn og meðferð einkaleyfis fyrirtækisins séu nú skilgreindar sem stjórnvaldsákvarðanir. Hertar vöruvalsreglur hafi leitt til þess að ágreiningsmálum hafi fjölgað mikið. Rekstur fyrirtækisins hafi orðið mun flóknari, erfiðari og tímafrekari í framhaldinu.

Fjármálaráðuneyti sendi kjararáði bréf dagsett 30. mars 2012. Í bréfinu kemur fram að með nýjum lögum sé ÁTVR fengin skilgreind markmið á grundvelli opinberrar áfengisstefnu stjórnvalda sem birtist í greinargerð með frumvarpinu. Aðalmarkmið áfengisstefunnar sé að stýra neyslu áfengis, vernda ungt fólk gegn áfengi og leggja bann við auglýsingum og markaðstengdri starfsemi á áfengi. Jafnframt sé lögð áhersla á heilsugæslu og forvarnir og vakin athygli á skaðsemi áfengis. Lögin feli einnig í sér nýjar kröfur og skilyrði um samfélagslega ábyrgð í rekstri og starfsemi ÁTVR. Gerðar séu sérstakar kröfur um vöruval verslunarinnar, umbúðir, þjónustu og upplýsingagjöf svo eitthvað sé nefnt. Þessar kröfur leggi mun ríkari skyldur á forstjóra ÁTVR en áður enda í flestum tilvikum um

stjórnvaldsákvæðanir að ræða þar sem fylgja þurfi reglum stjórnssýslulaga. Óhjákvæmilegt sé að ríkari skyldur leiði til aukinnar ábyrgðar og fleiri verkefna sem að öllu jöfnu skapar viðbótarvinnuframlag hjá ábyrgðaraðila, í þessu tilviki forstjóra ÁTVR. Einnig hafi stjórn ÁTVR verið lögð af og beri forstjóri nú alla ábyrgð á stofnuninni.

Með bréfi dagsettu 2. apríl 2012 fékk forstjóri ÁTVR sent svar fjármálaráðuneytisins til kynningar og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum um efni þess.

Með bréfi forstjórans dagsettu 17. apríl 2012 voru fyrri sjónarmið um endurskoðun launakjara ítrekuð. Forstjórinn kom á fund kjararáðs hinn 8. júní 2012 og gerði grein fyrir helstu breytingum í starfsemi ÁTVR í kjölfar setningar nýrra laga um stofnunina.

III.

Ný lög um verslun með áfengi og tóbak nr. 86/2011 tóku gildi 30. júní 2011. Í athugasemdum með frumvarpi því sem varð að lögnum segir að helstu breytingar frá eldri lögum séu ákvæði um samfélagslega ábyrgð ÁTVR, vöruvalsreglur og heimild ÁTVR til að hafna vörum á grundvelli þeirra sjónamiða sem fram koma í vöruvalsreglunum. Þá sé stjórn stofnunarinnar lögð niður og heyri hún nú beint undir ráðherra. Fram kemur í frumvarpinu að lögð hafi verið áhersla á að styrkja stöðu ÁTVR sem einkasölu og veita stofnuninni tæki til að framfylgja stefnu stjórnvalda með virkari hætti. Ný áfengisstefna stjórnvalda fylgdi frumvarpinu en megininntak hennar felst í að lágmarka skaðlega neyslu áfengis. Á það bæði við heilsufarslegan og félagslegan skaða í samfélaginu. Sérstaklega er stefnt að því að vernda börn og unglinga gegn áfengi og markaðssetningu þess. Grunnstoðir áfengisstefnunnar eru starfræksla einkasölu ríkisins á áfengi, háir áfengisskattar og bann við áfengisauglýsingum og markaðsstarfsemi tengdri áfengi.

Samkvæmt 4. gr. laganna skal starfrækja sérstaka stofnun, Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins, ÁTVR, sem sinnir smásölu áfengis og heilsölu tóbaks undir stjórn ráðherra. ÁTVR skal haga starfsemi sinni í samræmi við áfengislög, tóbaksvarnalög og stefnu stjórnvalda á hverjum tíma. Starfsemi ÁTVR skal miðuð við að hún sé sem hagkvæmust og afli tekna sem nægi til að greiða rekstrarkostnað og skila hæfilegum arði til ríkissjóðs, m.a. með tilliti til þeirra eigna sem eru bundnar í rekstri stofnunarinnar. Meðal nýmæla laganna er ákvæði 2. gr. þar sem markmið laganna eru tilgreind, en þau eru að skilgreina umgjörð um smásölu áfengis og heilsölu tóbaks sem byggist á bættri lýðheilsu og samfélagslegri ábyrgð, að takmarka og stýra aðgengi að áfengi og tóbaki og draga þannig úr skaðlegum áhrifum áfengis- og tóbaksneyslu og að vernda ungt fólk gegn neyslu áfengis og tóbaks og takmarka framboð á óæskilegum vörum. Verkefni ÁTVR eru tiltekin í 6. gr. laganna en þau helstu eru þessi: Innkaup á áfengi til smásölu og tóbaki til heilsölu, birgðahald og dreifing á áfengi til áfengisverslana, rekstur áfengisverslana og þjónusta við viðskiptavinum, birgðahald, heilsala og dreifing á tóbaki, að tryggja að allt tóbak sé merkt samkvæmt lögum um tóbaksvarnir, álagning og innheimta tóbaksgjalds og önnur verkefni sem tengjast smásölu á áfengi og heilsölu á tóbaki. Þá segir í 10. gr. laganna að ÁTVR hafi einkaleyfi til að selja og afhenda áfengi í smásölu. Í 11. gr. laganna eru ákvæði um vöruval og innkaup ÁTVR á áfengi. Þar kemur meðal annars fram að ÁTVR skuli leitast við að innkaup séu í samræmi við alþjóðasáttmála. Í reglugerð nr. 755/2011 eru vöruvalsreglur ÁTVR skilgreindar nánar. Fjallað er um samfélagslega ábyrgð í 13. gr. laganna, en samkvæmt ákvæðinu skal ÁTVR starfa með samfélagslega ábyrgð að leiðarljósi og vinna gegn skaðlegri neyslu áfengis og tóbaks.

Samkvæmt 5. gr. laganna skipar ráðherra forstjóra ÁTVR til fimm ára í senn. Forstjóri skal hafa lokið háskólaprófi sem nýtist honum í starfi. Hann fer með stjórn stofnunarinnar, ber ábyrgð á daglegum rekstri og ræður aðra starfsmenn. Forstjóri ber ábyrgð á gerð ársskýrslu um rekstur og starfsemi ÁTVR og skal kynna hana fyrir ráðherra árlega.

IV.

Í 8. gr. laga um kjararáð segir, að það skuli við úrlausn mála gæta innbyrðis samræmis í starfskjörum þeim sem það ákveður, og að þau séu á hverjum tíma í samræmi við laun í þjóðfélaginu hjá þeim sem sambærilegir geta talist með tilliti til starfa og ábyrgðar. Við ákvörðun sína skal kjararáð gæta þess að föst laun fyrir dagvinnu, annarra en forseta Íslands, verði ekki hærri en föst laun

forsætisráðherra samkvæmt 3. gr. Við ákvörðun launakjara samkvæmt 4. gr. laganna skuli sérstaklega gæta samræmis milli þeirra og þeirra kjara hjá ríkinu sem greidd eru á grundvelli kjarasamninga annars vegar og ákvarðana kjararáðs samkvæmt 3. gr. hins vegar. Þá skuli kjararáð ætíð taka tillit til almennrar þróunar kjaramála á vinnumarkaði. Í 10. gr. laganna segir að ráðið skuli taka mál til meðferðar þegar því þyki þurfa og ætíð ef orðið hafa verulegar breytingar á þeim launum í þjóðfélaginu sem höfð skulu til viðmiðunar samkvæmt lögnum eða á störfum þeirra sem úrskurðarvald þess tekur til.

Kjararáð hefur ekki áður tekið ákvörðun um laun forstjóra ÁTVR, en kjaranefnd ákvað honum laun 29. júní 1999. Frá þeim tíma hafa laun hans tekið breytingum í samræmi við almennar ákvarðanir kjaranefndar og síðar kjararáðs. Kjararáð hefur ákveðið að aukin verkefni og ábyrgð í kjölfar nýrrar löggjafar um starfsemi ÁTVR skuli leiða til fjölgunar mánaðarlegra eininga, þó þannig að gætt sé þess innbyrðis samræmis sem ráðinu ber að hafa að leiðarljósi.

Með hliðsjón af framansögðu hefur kjararáð ákveðið að laun forstjóra ÁTVR skuli vera sem segir í ákvörðunarorði.

V.

Ákvörðunarorð

Frá og með 1. júlí 2011 skulu mánaðarlaun forstjóra Áfengis- og tóbaksverslunar ríkisins, ÁTVR vera samkvæmt launatöflu kjararáðs nr. 502, launaflokki 138, krónur 790.919 frá 1. júlí til 29. febrúar 2012 og krónur 818.601 frá 1. mars 2012.

Frá 1. júlí til 30. september 2011 skal að auki greiða forstjóra ÁTVR 15 einingar á mánuði fyrir alla yfirvinnu er starfinu fylgir. Á sama tíma er eining 1% af launaflokki 502-126, eða 5.306 krónur.

Frá og með 1. október 2011 skal greiða forstjóra ÁTVR 31 einingu á mánuði fyrir alla yfirvinnu er starfinu fylgir. Frá sama tíma er eining 1% af launaflokki 502-132, krónur 6.473 frá 1. október 2011 til 29. febrúar 2012 og krónur 6.700 frá 1. mars 2012.

Einingar greiðast alla mánuði ársins, einnig í sumarleyfi. Af því leiðir að ekki er greitt orlofsfé á einingar.

Laun eru við það miðuð að um fullt starf sé að ræða og þannig ákveðin að ekki komi til frekari greiðslna nema kjararáð úrskurði um það sérstaklega.

Um almenn starfskjör forstjóra ÁTVR gilda reglur kjararáðs frá 30. maí 2007.

Svanhildur Kaaber

Jónas Þór Guðmundsson

Kolbeinn H. Stefánsson